

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ เพราะการพัฒนาในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม หรือวัฒนธรรม จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานทางการศึกษาของ ประชาชนในประเทศเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาดังกล่าว การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนพัฒนาศักยภาพตนเองในการที่จะดำรงชีวิตและประกอบ อาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเป็นการสร้างเสริมพลังอำนาจในการ พัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน (กรมวิชาการ, 2540 : 1)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วกลายเป็นสังคมแห่ง การเรียนรู้ตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากกระแสสังคม โลก ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ข้อมูลสารสนเทศ ทำให้เกิดการ แข่งขันอย่างรุนแรงอย่างไม่เคยมีมาก่อน สิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน คือ การที่บุคคลในชาติมีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพเหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ ปัจจุบันประเทศ ต่างๆ ทั่วโลกทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนาได้ให้ความสำคัญ เรื่อง คุณภาพ การศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่าการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพจะทำให้ประเทศพัฒนาต่อไปได้ (ไพศาล ไกรสิทธิ์, 2541 : 279)

รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มปฏิรูปการศึกษามาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2539 โดย มุ่งเน้นปฏิรูป 4 ด้าน คือ 1) ปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาให้มีลักษณะและบรรยากาศที่เอื้อต่อ การเรียนการสอน 2) ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจะพัฒนาครูและผู้บริหารให้เป็นมือ อาชีพ 3) ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนมีรูปแบบที่หลากหลาย สอนเด็กโดยยึดเด็กเป็นสำคัญ 4) ปฏิรูประบบบริหารจัดการศึกษา มุ่งกระจายอำนาจการ ตัดสินใจไปยังโรงเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539 : 1) นอกจากนี้ปัจจุบันยังมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งถือเป็นกฎหมายหลักที่ประเทศไทยต้องทำการปฏิรูปการศึกษารั้งยิ่งใหญ่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัด การศึกษาของประเทศเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการบริหารจัดการ ที่เป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพและมีการกระจายอำนาจ รวมทั้งกำหนดมาตรฐานและประกัน คุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังนี้

หมวด 7 ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ... และมีการพัฒนาบุคลากรประจำอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ ในกำกับของกระทรวง ...

ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐและเอกชน ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด ...

มาตรา 54 ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูโดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งของหน่วยงานทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาของรัฐและระดับเขตพื้นที่การศึกษาเป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหาร ...

ด้วยบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จึงเป็นแรงผลักดันให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญของคุณภาพการจัดการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับผู้บริหาร โรงเรียนเป็นผู้นำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลดี ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการบริหารและประสานทรัพยากรต่างๆ ภายในองค์กรให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารทรัพยากรบุคคล ผู้นำถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลโดยตรงกับผู้ใต้บังคับบัญชา ดังที่ อรุณ รักรธรรม (2536 : 9) กล่าวว่าองค์กรมีประสิทธิภาพได้เมื่อผู้นำขององค์กรสามารถจัดหาแนวทางในการทำงานอันเป็นที่ชื่นชอบของผู้ใต้บังคับบัญชา รูปแบบพฤติกรรมกรรมการบริหารที่ผู้นำปฏิบัติ จึงควรที่จะต้องตรงกับความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งรูปแบบพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บังคับบัญชาจะมีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการทำงานตามการรับรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย

พฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการบริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมชัย วุฒิปรีชา (2530 : 2) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก ปัญหาด้านคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นเรื่องใหญ่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลโดยตรงต่อความแตกต่างของระดับความสำเร็จทางการบริหาร (สปช. 2536 : 25 - 27) นอกจากนี้ มีนักวิชาการทางการบริหารหลายท่านมีแนวความคิดสอดคล้องกันว่า พฤติกรรมการบริหารเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุด ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและจะส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในงานของผู้บริหาร จันทรานี สงวนนาม (2533 : 140-144) กล่าวว่า แบบของภาวะผู้นำสามารถทำนายความ

สำเร็จของโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ จอห์นสัน (Johnson . 1988 : 1017 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จและความพึงพอใจในงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า หัวหน้างานความสำเร็จเป็นผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ คือ พฤติกรรมการตัดสินใจ เฟอรรันดีโน (Ferrandino. 1985 : 853 - A) พบว่า พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์อย่างมากกับความสำเร็จในการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา นับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการดำเนินงานด้านต่างๆ ภายในโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องมีกระบวนการดำเนินงานซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การควบคุมงาน มีทีมงานที่มีความสามารถ มีการประสานงาน งบประมาณดำเนินงานและมีการรายงานผลการดำเนินงาน ในการดำเนินงานผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต้องใช้วิธีการซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ต้องใช้ปัจจัยหรือมีทรัพยากรเป็นวัตถุดิบเบื้องต้น ซึ่งประกอบด้วย คน เงิน วัสดุและการจัดการ จึงสามารถทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ นอกจากนี้คุณสมบัติส่วนตัวของผู้บริหารโรงเรียน ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งมีความสำคัญในการบริหารงาน ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเป็นผู้นำ การเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ภาวะผู้นำทางวิชาการ การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพ เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้ถ้าผู้บริหารสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้เป็นอย่างดี สามารถครองคน ครองตน ครองงานได้ จะทำให้การบริหารงานในโรงเรียนประสบความสำเร็จ

ในการที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จสู่กว้างอย่างสมบูรณ์ จำเป็นต้องอาศัยหลายฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะผู้บริหาร ในระดับต่างๆ ถือว่าเป็นผู้มีความสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้ ฉะนั้นในอนาคตอันใกล้บุคคลที่จะมาเป็นผู้บริหารโรงเรียน ควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ เป็นนักบริหารมืออาชีพซึ่งจำลอง นักพ็อน (2543 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า นักบริหารการศึกษามืออาชีพนั้น จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารการศึกษาได้อย่างยอดเยี่ยมสามารถทำให้เป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการศึกษาขององค์กรที่กำหนดไว้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเป็นผู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการปฏิบัติงานอย่างสูงสุดจนเป็นแบบอย่างและเป็นต้นแบบที่ดีแก่ผู้บริหารการศึกษาอื่นๆ และองค์กรอื่นๆ ต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย เทพแสง (2543 : 16 - 17) ที่กล่าวว่า ลักษณะของผู้บริหารการศึกษาที่ดีต้องประกอบด้วย 20P คือ ต้องมีจิตวิทยาในการบริหารคน (psychology) มีบุคลิกภาพที่ดี (personality) เป็นผู้ริเริ่มกล้าได้กล้าเสีย (pioneer) มีการประชาสัมพันธ์ (poster) มีคุณธรรมและจริยธรรม (parent) เป็นคนตรงเวลาบริหารเวลาเป็น (period) มีความสุขุมรอบคอบ (pacific) มีอารมณ์ขันไม่เคร่งเครียด (pleasurc) มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (prudent) ทำงานยึดหลักการ มีเหตุผลที่พิสูจน์ได้ (principle) เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน (perfect) มีเป้าหมายในการทำงาน

(point) มีการวางแผนอย่างที่เป็นระบบ (plan) กระจายงานอย่างทั่วถึงให้กำลังใจบุคคลที่ทำให้งานก้าวหน้า (pay) ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน (participation) มีความรอบรู้ (pundit) มีความรู้เข้าใจงานด้านการเมือง (politic) มีความสามารถในการพูดโน้มน้าวใจคน (poet) มีความสามารถในการหยั่งรู้ คาดการณ์ตรวจสอบ (perception) ที่สำคัญคือต้องมีจิตวิญญาณของนักบริหาร (psycho)

จากคุณลักษณะของผู้บริหารการศึกษาเมื่ออาชีพที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังสอดคล้องกับธีรเดช สุขโข (2543 : 35) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือผู้บริหาร ซึ่งต้องเป็นผู้นำที่มีคุณลักษณะและบทบาทที่ส่งผลอย่างดีต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการดำเนินการเปลี่ยนแปลงให้สัมฤทธิ์ผล โดยมีการเตรียมการล่วงหน้าในทุกด้าน ใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ที่หลากหลายเข้าไปดำเนินงานจึงจะทำให้การเปลี่ยนแปลงสัมฤทธิ์ผล จากสภาพทางการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของ ผู้บริหารการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ จะต้องอาศัยผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจึงจะเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน และพัฒนาการศึกษา ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและบรรลุผลตามที่ต้องการได้ หากผู้บริหารมีคุณลักษณะไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน และจะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการมีคุณลักษณะที่เหมาะสมของผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติภารกิจในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภายใต้การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากการปฏิรูปด้านต่างๆ โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาที่ยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด ซึ่งเป็นการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - based Management) ให้สถานศึกษามีอิสระความคล่องตัว และอำนาจการตัดสินใจในการบริหารและ จัดการศึกษาของตนเอง ในเรื่องของการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณ (ถวิล มาตรฐาน. 2542 : 12) บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คือ อำนวยความสะดวก ผู้นำและสนับสนุน เป็นผู้นำนวัตกรรมเข้าสู่โรงเรียนและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า จากบทบาทของผู้บริหารที่เปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้ภาระความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น และซับซ้อนยิ่งขึ้น ดังนั้นคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน จะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้กำหนดนโยบายวางแผนและรับผิดชอบต่อการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพของเยาวชน ผู้ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต

(point) มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ (plan) กระจายงานอย่างทั่วถึงให้กำลังใจบุคคลที่ทำให้งานก้าวหน้า (pay) ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน (participation) มีความรอบรู้ (pundit) มีความรู้เข้าใจงานด้านการเมือง (politic) มีความสามารถในการพูดโน้มน้าวใจคน (poet) มีความสามารถในการหยั่งรู้ คาดการณ์ตรวจสอบ (perception) ที่สำคัญคือต้องมีจิตวิญญาณของนักบริหาร (psycho)

จากคุณลักษณะของผู้บริหารการศึกษาเมื่ออาชีพที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังสอดคล้องกับธีระเดช สุขโข (2543 : 35) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือผู้บริหาร ซึ่งต้องเป็นผู้นำที่มีคุณลักษณะและบทบาทที่ส่งผลอย่างดีต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการดำเนินการเปลี่ยนแปลงให้สัมฤทธิ์ผล โดยมีการเตรียมการล่วงหน้าในทุกด้าน ใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ที่หลากหลายเข้าไปดำเนินการจึงจะทำให้การเปลี่ยนแปลงสัมฤทธิ์ผล จากสภาพทางการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของ ผู้บริหารการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ จะต้องอาศัยผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจึงจะเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน และพัฒนาการศึกษา ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและบรรลุผลตามที่ต้องการได้ หากผู้บริหารมีคุณลักษณะไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน และจะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการมีคุณลักษณะที่เหมาะสมของผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติภารกิจในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภายใต้การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากการปฏิรูปด้านต่างๆ โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาที่ยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด ซึ่งเป็นการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - based Management) ให้สถานศึกษามีอิสระความคล่องตัว และอำนาจการตัดสินใจในการบริหารและ จัดการศึกษาของตนเอง ในเรื่องของการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณ (ถวิล มาตรฐาน. 2542 : 12) บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คือ อำนาจความสะดวก ผู้นำและสนับสนุน เป็นผู้นำนวัตกรรมเข้าสู่โรงเรียนและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า จากบทบาทของผู้บริหารที่เปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้ภาระความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น และซับซ้อนยิ่งขึ้น ดังนั้นคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน จะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้กำหนดนโยบายวางแผนและรับผิดชอบต่อการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพของเยาวชน ผู้ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต

ในสภาพปัจจุบัน การบริหารโรงเรียนในบางครั้งก็มักจะมีปัญหาหรือความขัดแย้งเกิดขึ้น ปัญหาหรือความขัดแย้งต่างๆ ดังกล่าวอาจมีผลสืบเนื่องโดยตรงจากตัวผู้บริหารเอง เป็นต้นว่า ผู้บริหารขาดความรู้ หรือประสบการณ์ในการบริหาร ขอบใช้อำนาจเผด็จการ ขาดมนุษยสัมพันธ์ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังเช่น ภิญญู สาธร (2523 : 421) กล่าวไว้ว่า ความผิดพลาดในการบริหารโรงเรียนมักมีสาเหตุมาจากผู้บริหารมีความรู้และความเข้าใจในการบริหารไม่เพียงพอ ขาดความรู้ในด้านเทคนิคเฉพาะอย่าง และขาดความชำนาญในสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะจากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร เพราะ คนที่เป็นกุญแจสำคัญและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียน เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายในการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในการดำเนินงานของโรงเรียนได้อย่างเต็มที่และมีอำนาจในการให้ทุนให้โทษแก่บุคลากรในโรงเรียน (สปช. 2536 : 6)

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีโรงเรียนในความรับผิดชอบ จำนวน 391 โรงเรียน มีครูจำนวน 4,182 คน มีนักเรียน จำนวน 80,661 คน (สปจ. พระนครศรีอยุธยา. 2545 : 7) รับผิดชอบการจัดการศึกษา 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 ได้ตอบสนองและให้ความสำคัญในเรื่อง การปฏิรูปการศึกษา ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน หมวดที่ 4 ซึ่งว่าด้วยเรื่องแนวการจัดการศึกษาที่เน้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญ จึงส่งผลให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีโรงเรียนในสังกัด 2 ประเภท คือ โรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ จำนวน 114 โรงเรียน และโรงเรียน ประถมศึกษาปกติ จำนวน 277 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นอกจากนี้จะพิจารณาจาก ความพร้อมในเรื่องของทรัพยากรการบริหาร 4 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ อุปกรณ์ (Materials) และการจัดการ (Management) แล้ว ยังต้องพิจารณาจากผู้บริหารโรงเรียน และคณะครูที่พร้อมและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นสู่ ความสำเร็จ ภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ประสบการณ์ในการเข้า ร่วมโครงการต่างๆ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เมื่อเป็นเช่นนี้ การกิจของผู้ บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ จะต้องใช้ความรู้ ความสามารถและทักษะในการ บริหารงานที่ยุ่งยาก ซับซ้อน และเป็นพิเศษกว่าโรงเรียนปกติโดยทั่วไปหรือไม่อย่างไร

จึงเป็นเหตุผลทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาปกติ ว่ามีพฤติกรรมการบริหารแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน ปรับปรุงพัฒนา ส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมการบริหารที่เหมาะสม พร้อมทั้งจะเป็นผู้บริหารในยุคการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้กับผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการออกแบบสอบถามของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้บริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้ตอบแบบสอบถามตรงตามพฤติกรรมการบริหารทั้ง 5 ด้าน ตามความเป็นจริง

คำถามในการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพฤติกรรมการบริหารอย่างไร
2. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพฤติกรรมการบริหารอย่างไร
3. ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้กับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพฤติกรรมการบริหารแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้กับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่างกัน เพื่อเป็นข้อมูลของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดปรับพฤติกรรมการบริหารให้มีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกันก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานและส่งผลไปยังคุณภาพการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 114 คน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 277 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 86 คน และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 160 คน โดยใช้ตารางสุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607 – 610) ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random Sampling) โดยการจับสลากตามอัตราส่วนของโรงเรียนในแต่ละอำเภอ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สภาพภาพของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งแบ่งตามประเภทของโรงเรียน ดังนี้

3.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

3.1.2 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาภาคใต้

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกมาทางความคิด และความรู้สึกของบุคคลซึ่งปฏิบัติอยู่ในประจำที่สามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร หมายถึง การกระทำของผู้บริหารโรงเรียน ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่สามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายๆ ท่าน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมการบริหารด้านภาวะผู้นำ

2.2 พฤติกรรมการบริหารด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.3 พฤติกรรมการบริหารด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.4 พฤติกรรมการบริหารด้านมนุษยสัมพันธ์

2.5 พฤติกรรมการบริหารด้านบุคลิกภาพ

ซึ่งรายละเอียดของพฤติกรรมการบริหาร มีดังนี้

2.1 พฤติกรรมด้านภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมการบริหารที่ผู้บริหารแต่ละคนใช้ในการบริหาร โดยการกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้สอดคล้องทันเหตุการณ์ ทุ่มเทกำลังกายและใจ นำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน มีความสามารถในการนำการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารและการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ยกย่องชมเชย ให้เกียรติ มีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนผลักดันและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการประเมินพฤติกรรมการบริหารด้านภาวะผู้นำ

2.2 พฤติกรรมด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมการบริหารที่ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มสร้างสิ่งใหม่ๆ เสนอวิธีการทำงาน ริเริ่มงานหรือโครงการใหม่ เข้าใจระบบโครงสร้าง นโยบายการจัดการศึกษาและระบบบริหารขององค์กร อุตสาหกิจและใจให้กับงานหรือโครงการ มีความสามารถในการเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา รู้ทันเหตุการณ์ เป็นผู้นำด้านความคิด ให้การสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาริเริ่มงานใหม่ๆ ตลอดจนสามารถยืดหยุ่นวิธีการเพื่อความสำเร็จของงาน ค้นหาวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการประเมินพฤติกรรมการบริหารด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.3 พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมการบริหารที่ผู้บริหารมีการบริหารโดยตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต **ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน** กล้ารับผิดชอบ ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ มีความรักหน่วยงานและเพื่อนร่วมงาน มีความซื่อสัตย์ รักษาคำมั่นสัญญา รับฟังความคิดเห็นและให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน เอาใจใส่ผู้ได้บังคับบัญชา ใช้วาจาสุภาพให้ความสำคัญต่องานส่วนรวมและงานในหน้าที่ บิดหลักธรรมในการบริหารงาน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไป ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการประเมินพฤติกรรมการบริหารด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.4 พฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความ เป็นมิตร ความจริงใจเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมงาน เข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานและชุมชน ใช้วาจาสุภาพต่อผู้ได้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไป มีเหตุผล เป็นมิตรต่อผู้ร่วมงาน ไว้วางใจและเป็นกันเอง ซึ่งจะส่งผลต่อผลสำเร็จของงาน ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการประเมินพฤติกรรมการบริหารด้านมนุษยสัมพันธ์

2.5 พฤติกรรมด้านบุคลิกภาพ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงถึงท่าทางการพูดจา การปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงการวางตัวได้อย่างเหมาะสมเสมอ คั่นเสมอปลาย รู้จักควบคุมอารมณ์ มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชา ตลอดจนการรู้จักแต่งกายที่สุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมกับโอกาสและกาลเทศะ มีสุขภาพจิตที่ดีอื่นจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการประเมินพฤติกรรมการบริหารด้านบุคลิกภาพ

3. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการและผู้รักษาการในตำแหน่งในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. โรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้บริหารและคณะครูมีความพร้อมและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยผ่านการคัดเลือกจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5. โรงเรียนประถมศึกษาปกติ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

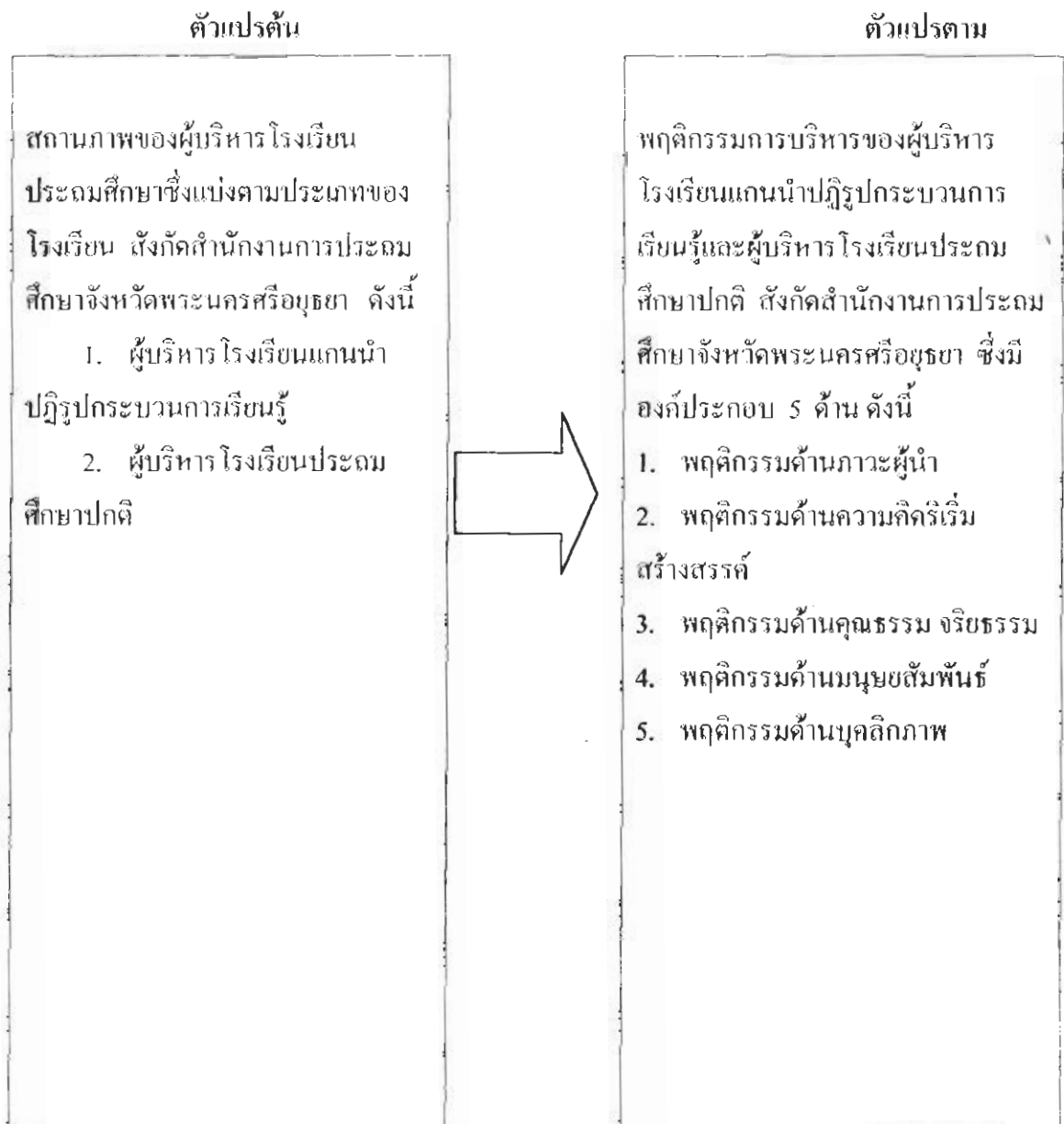
6. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบและแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามกรอบพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนของนักวิชาการหลายท่าน ดังตาราง 1

ภาพประกอบ 1 กรอบและแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้กับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพฤติกรรมการบริหารแตกต่างกัน